

Oikeusministeriölle

Muistiliiton lausunto

Luonnoksesta hallituksen esitykseksi vakuutuslainsäädännön muuttamisesta

Johdanto

Muistiliitto ry toimii muistisairaiden sekä heidän läheistensä kansanterveys-, potilas- ja omaisjärjestönä. Liitolla on 43 jäsenyhdistystä, joilla on 11 200 jäsentä.

Suomessa on arviolta 130 000 etenevää muistisairautta sairastavaa ihmistä, joista noin 70 000 asuu kotona ja heistä arvioiden mukaan 40 000 yksin. Väestön ikääntymisen myötä muistisairaiden ihmisten määrän arvioidaan tulevina vuosina edelleen kasvavan.

Muistisairaudet heikentävät edetessään henkilön toimintakykyä. Sairauden edetessä sairastunut läheisineen joutuu enenevässä määrin hakemaan erilaisten toimeentuloturvaansa liittyviä etuuksia. Erityisesti eri lakien mukaan sovellettavat sosiaaliturvan tukimuodot esimerkiksi vammais- ja hoitotukiasioissa sekä kuntoutusasioissa aiheuttavat muistisairaiden kohdalla tulkinnanvaraisia ja eriarvoisia paikallisia päätöksiä. Luonnoksessa todetaan, että etuushakijan on tärkeä saada oikea ja hyvin perusteltu ratkaisu mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Mikäli muistisairautta sairastava henkilö joutuu odottamaan kiistanalaisessa asiassa vakuutuslainsäädännön ratkaisua vaikkapa kuntoutusasioissa vuoden verran, voi se hänen kohdallaan olla myöhäistä sairauden edettyä jo vaikeampaan vaiheeseen.

Lausunto

Vakuutuslainsäädännön asiantuntijalääkärit

Uudistusesitys on hyvä, koska siinä kuvataan paremmin heidän tehtävänsä ja asemaansa.

Kiinnitimme huomiota luonnoksen toteamukseen, että "Useat toimeentuloturvaetuuden saamisen edellytyksiä koskevat lainsäädökset ovat niukkoja ja niissä lainsäätäjä on jättänyt lain soveltajalle hyvin laajan harkintavallan. Monien etuuksien saamisen edellytykset perustuvat pääosin soveltamiskäytäntöön." Tällaiset tilanteet ovat tuttuja muistisairaana henkilön etuuksia koskevissa päätöksissä. Asiantuntijalääkärien tulee edustaa laajasti eri alojen asiantuntijuutta, mm. neurologisten sairauksien hoidon pätevyys on erittäin tärkeä arvioitaessa muistisairaiden henkilöiden etuuskysymyksiä.

Lääkärjäsenten ja vakuutusoikeuden asiantuntijalääkäreiden kelpoisuus ja määrääminen

Kannatamme vakuutusoikeuden lääkärijäsenten ja vakuutusoikeuden asiantuntijalääkärien nimittämismenettelyn muuttamista niin, että se perustuu avoimeen hakuun, jolloin valintaprosessin läpinäkyvyys paranee. Samoin velvoite sidonnaisuuksien ilmoittamisesta on hyvä. Avoimella menettelyllä voidaan lisätä kansalaisten luottamusta vakuutusoikeuden puolueettomuuteen heitä koskevissa kysymyksissä.

Vakuutusoikeuden päätösvaltaisuus yksijäsenenä ja kaksijäsenenä

Koska vakuutusoikeus toimii useissa tapauksissa ylimpänä muutoksenhakuasteena, tulee mielestämme tarkkaan määritellä ne päätösasiat ja kokoonpanot, jotka tehdään kevennetyssä järjestyksessä.

Lainsäädäntöesityksessä on mielestämme riittävän yksityiskohtaisesti määritelty nämä kysymykset. Toivomme, että tällä kevennetyllä päätöksenteolla voidaan lyhentää vakuutusoikeuden käsitteilyaikoja ja näin ollen turvata muistisairaana asioita koskeva ratkaisu ajoissa. Tämän menettelyn taustalla ei saa olla ajatus taloudellisten resurssien säästämistä, vaan oikeudelle on turvattava riittävät taloudelliset voimavarat.

Asian käsittely vakuutusoikeudessa

Pykälässä 16 on tärkeitä uusia asioita muutoksenhakijan informoimisesta ja ohjaamisesta. Muutoksenhakijalle annetaan tieto asian vireille tulosta, käsittelyajasta, tiedot kirjallisen ja suullisen selvityksen huomioon ottamisesta ja ohjeet mahdollisten lisäselvitysten toimittamiseksi.

Näiden ohjeiden tulee olla selkeitä. Ymmärrettävien ohjeiden avulla muutoksenhakija pystyy toimimaan itsenäisesti asiansa eteenpäin saattamiseksi ja hänen luottamuksensa oikeuden toimintaan vahvistuu.

Muistisairas joutuu sairauden edetessä turvautumaan toisen henkilön apuun asioidensa hoidossa. Mikäli muistisairas henkilö tekee valituksen yhdessä esim. läheisensä kanssa, on tärkeää, että molemmat saavat tiedon asian etenemisestä. 16 pykälässä on kirjattu, että "vakuutusoikeus voi jättää ---selvityksen huomioon ottamatta, jos selvitys saapuu --- ratkaisupäivän jälkeen." Mielestämme pitää olla joustoa, jos viivytykseen on pätevä syy.

MUISTILIITTO RY

Merja Mäkisalo-Ropponen
Puheenjohtaja

Eila Okkonen
Toiminnanjohtaja